

ABELARD SARAGOSSÀ

ELS PREDICATIUS
I LES CATEGORIES
SINTÀCTIQUES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

1994

ÍNDIX

Presentació	13
INTRODUCCIÓ	15
1. Algunes dades contextuais sobre el concepte «predicatiu»	17
2. Els objectius i el marc teòric d'aquest treball	20
2.1 Naturalesa teòrica del concepte «predicatiu». Sintaxi i Semàntica lèxica	21
2.2 L'entorn teòric de la relació sintàctica predicativa	26

Primera part

SOBRE ELS TRACTAMENTS DEL CONCEPTE «PREDICATIU»

1. EL CONCEPTE «PREDICATIU» EN CINC MANUALS CATALANS	33
1.1 Una introducció a la problemàtica tradicional	33
1.2 La «qualitat» i la coherència	36
1.3 Conclusions més importants	39
2. EL CONCEPTE «PREDICATIU» EN TRES TREBALLS DIFERENTS: RIEGEL (1985), GUTIÉRREZ (1986) I LONGRÉE (1991)	41
2.1 És Port-Royal l'origen de les definicions actuals del concepte «predicatiu»? Paràfrasis i verb	41
2.2 Pot tenir un concepte diverses definicions? Anàlisi de l'estat de la qüestió de Riegel (1985)	44
2.3 El plantejament de Riegel (1985): entre el semantisme i l'immobilisme	48
2.3.1 Comentaris sobre la concepció lingüística de Riegel	48
2.3.2 La concepció predicativa de Riegel	52
2.4 Gutiérrez (1986): un acostament a la Sintaxi	54
2.5 Longrée (1991): una investigació fonamentada en les relacions sintàctiques	60

2.5.1	Predicatiu «± de règim»	60
2.5.2	La proposta de Longrée	63
2.6	Nota breu sobre l'aposició.....	68
2.7	El concepte «predicatiu» i els locatius i comitativo-instrumentals.....	70
2.7.1	Dades i raons a favor de l'ampliació del concepte «predicatiu»	70
2.7.2	Alguns avantatges del bandejament sintàctic de la «qualitat».....	76
3.	CINC PROPOSTES GENERATIVISTES SOBRE ELS PREDICATIUS	81
3.1	Una proposta sense «cap dificultat òbvia»: les «oracions reduïdes» o «clàusules menors»	81
3.2	Als antípodes de la tradició: l'adjectiu seria el nucli del nom	84
3.3	Els predicatius que no serien de règim: una proposta que redueix el SV al verb	86
3.4	Una proposta sense constituents buits per als predicatius que no serien de règim.....	89
3.5	Comentari breu sobre la «teoria de la predicació»	90
3.6	Conclusions més importants sobre les propostes generativistes comentades	93
3.7	Alguns problemes relativament estesos.....	94
3.7.1	Poca amplitud de mires	94
3.7.2	Un primer efecte de la situació teòrica sobre els predicatius: descriure sense explicar	97
3.7.3	Un altre efecte de la situació teòrica sobre els predicatius: abús del signe d'agramaticalitat i errors	100
4.	CONCLUSIONS MÉS IMPORTANTS SOBRE ELS TRACTAMENTS DEL CONCEPTE «PREDICATIU»	107
4.1	Sobre l'abast categorial dels constituents predicatius	107
4.2	Sobre els altres factors del concepte «predicatiu».....	108

Segona part

UN INTENT D'AFRONTAR ELS PROBLEMES MÉS BÀSICS DEL CONCEPTE «PREDICATIU»

5. UN EMMARCAMENT GENERAL DEL CONCEPTE	
«PREDICATIU».....	115
5.1 Emmarcament general del concepte «predicatiu».....	115
5.2 Sobre el nucli de l'oració: un camí que podria ser tan vell com Aristòtil.....	118
5.3 Un emmarcament del concepte «predicatiu»	124
5.3.1 La relació sintàctica predicativa.....	124
5.3.2 Més relacions sintàctiques.....	127
5.3.3 Constituents predicats i constituents predicatius.....	130
5.3.4 Algunes conclusions i una absència.....	134
6. SOBRE EL FUNCIONAMENT VERBAL.....	137
6.1 Introducció.....	137
6.2 Alguns problemes de prendre el verb com a nucli del predicat	138
6.3 El verb com a categoria relacionant	147
6.4 El verb com a relacionant reflexiu. «Importància» de l'objecte directe	152
6.5 El règim verbal	157
7. SOBRE LA CONSTRUCCIÓ PREDICATIVA	163
7.1 Sobre els predicatius del subjecte.....	163
7.2 Sobre l'estructuració sintàctica de l'expansió general predicativa	166
7.3 Sobre la possibilitat que un predicatiu tinga dues relacions sintàctiques amb dues expansions nominals	173
7.4 La recursivitat i la construcció predicativa.....	176
7.5 Repercussió semàntica del verb sobre la construcció predicativa objectiva.....	186
7.6 Sobre la distinció «±règim» en relació als predicatius de l'objecte directe	191
7.7 Algunes qüestions semàntiques sobre els predicatius objectius.....	198
7.8 Els predicatius objectius i la hipòtesi transformacional	201
7.9 Els predicatius no subjectius ni objectius.....	206

8. CONCLUSIONS MÉS IMPORTANTS SOBRE LA HIPÒTESI DEL CONCEPTE «PREDICATIU»	209
8.1 Sobre l'emmarcament general del concepte «predicatiu»...	209
8.2 Sobre el funcionament verbal	211
8.3 Sobre la construcció predicativa.....	213
8.3.1 Construcció predicativa i verb.....	213
8.3.2 Justificació teòrica de les construccions predicatives	214
8.3.3 Les construccions predicatives objectives i les hipotètiques variacions semàntiques de lexemes verbals	215
8.3.4 Sobre la distinció «±règim» en les construccions predicatives objectives	216
8.3.5 La construcció predicativa més enllà de l'objecte directe	217
8.4 Conclusions generals.....	218
BIBLIOGRAFIA	221
ÍNDEX DE MATÈRIES	231
ÍNDEX D'AUTORS	239

Presentació

Des de començaments de segle hi ha hagut una constància remarcable en l'estudi del concepte «predicatiu». Aquesta constància podria ser el resultat de dos factors: la dificultat de precisar-lo i la importància que hom li atorga dins la teoria sintàctica.

La dificultat es constata no sols per la varietat de propostes de definició sinó també pels dubtes dels especialistes sobre la possibilitat d'arribar a una definició satisfactòria, amb una metodologia rigorosa.

La importància del concepte «predicatiu» és fàcil de deduir si es tenen en compte dues propietats. La primera és que els constituents predicatius prediquen sobre els constituents predicats, i aquesta característica remet al subjecte i al predicat, és a dir, a la problemàtica de l'oració. La segona és que aquest concepte implica totes les categories sintàctiques, ja que els constituents predicatius són, bàsicament, sintagmes preposicionals i adjectius; els constituents predicats són expansions nominals, i hom ha postulat no rarament que els constituents predicatius tindrien relació amb un verb (o l'implicarien). En realitat, la dificultat de delimitar el concepte «predicatiu» és una conseqüència del que acabem de veure: que la definició dels predicatius exigeix haver definit prèviament una quantitat notable de conceptes sintàctics, i si hom no té en compte aquest condicionant, serà ben difícil reeixir-hi.

A la primera part d'aquest llibre, l'autor intenta fer veure que en la major part de les propostes sobre els predicatius hi ha tres problemes bàsics. El primer seria el fet de creure que tot constituent predicatiu ha de tenir un contingut semàntic que expresse «qualitats», la qual cosa implica que

s'introdueix un concepte «nacional» o semàntic en la definició d'un concepte sintàctic.

La lingüística europea tradicional del segle xx ha vist una oposició entre la relació predicativa i la relació «determinativa» (Ha vingut morena / La persona morena se n'ha anat), però els tractaments del concepte «predicatiu» no defineixen en general les propietats específiques de la relació predicativa, la qual cosa seria, segons l'autor, el segon problema bàsic del tractament del concepte «predicatiu».

El tercer problema bàsic seria l'escassa atenció que s'ha prestat a la qüestió de saber quina construcció sintàctica resulta quan hi ha una relació predicativa entre dos constituents adequats, i quina especificitat té aquesta construcció enfront de l'oració i del sintagma nominal o nom restringit. En realitat, els tractadistes solen parlar dels constituents predicatius i dels constituents predicats, però no de la relació predicativa i de la construcció resultant.

A la segona part, l'autor intenta caracteritzar mínimament els conceptes sintàctics que serien necessaris per a definir la noció de «predicatiu», especialment quins problemes bàsics hi ha en la definició de «subjecte», «predicat» i «verb», i com es podrien solucionar aquests problemes. La proposta que hi fa li permet d'afrontar dos dels tres problemes bàsics esmentats: eliminar la «qualitat» en la definició dels constituents predicatius, i definir l'especificitat teòrica que tindria la relació predicativa en oposició a la relació «determinativa». Finalment, l'autor intenta explicar quines raons teòriques permetrien l'existència de les construccions predicatives, i quines propietats diferenciarien aquestes construccions sintàctiques de l'oració i del sintagma nominal o nom restringit.

En altres mots, en aquesta segona part, l'autor es proposa d'avançar una teoria sobre els processos sintàctics fonamentals que hi hauria des del moment en què comença a construir-se una oració fins al moment en què apareix el verb, ja que aquest seria el marc en què caldria definir la relació sintàctica predicativa i la construcció resultant. Òbviament, el marc teòric en què situa la discussió d'aquests problemes té com a referent pràctic la llengua catalana.

Finalment, caldria remarcar l'interés que l'autor ha tingut pels aspectes metodològics de la investigació, que es pot endevinar amb la lectura de l'entrada mètode de l'índex de matèries.

València, gener de 1994

INTRODUCCIO

1. ALGUNES DADES CONTEXTUALS SOBRE EL CONCEPTE «PREDICATIU»

Introduiré en aquesta secció una sèrie de dades per tal que el lector es faça una idea general sobre la situació actual del concepte «predicatiu» o «atribut(iu)». Segons De Gaulmy (1991: 16-35), des d'un punt de vista històric, el concepte «atribut» equivaldria al «praedicativum» a *La Logique* d'Arnauld i Nicole, i seria la part de l'oració que s'oposava al subjecte. En els continuadors de Port-Royal, però, l'atribut aniria canviant. Concretament, en 1730 aquest concepte s'aplicava a adjectius (i esporàdicament a noms) amb el verb *ser* i algun altre verb

- (1) a. És alt
- b. Ha vingut malalt

Posteriorment, en 1823, l'atribut indicaria «qualitats» del subjecte, i el verb només seria *ser*. I finalment, en 1901 l'atribut era una funció de l'adjectiu que s'oposaria a una altra funció de la mateixa categoria sintàctica, la d'epítet (*La persona malalta se n'ha anat*). Aquesta concepció obria les portes no solament als adjectius d'oracions amb un verb intransitiu (*Ha vingut content*), sinó també als d'oracions amb un verb transitiu en què l'adjectiu afecte l'objecte directe (*Té les cames molt llargues*), que és una construcció que ja venia tractant-se en francès des de 1799. En relació al castellà, Gutiérrez (1986: 114) informa que els adjectius que afecten l'objecte directe s'estudien com a predicatius des de principis del segle xx; i en relació als adjectius que afecten un subjecte amb verbs diferents de *ser* (com ara *Ha vingut content*), diu que ja s'estudien dins dels predicatius a les gramàtiques tradicionals.

Segons Riegel (1991: 100), en el tractament dels predicatius o atributs de l'objecte directe (*Té les cames molt llargues*) hi ha hagut una constància remarcable des de primeries de segle, la qual arriba als nostres dies, ja que el 1991 es varen publicar a l'estat francès dos aplecs d'articles sobre els predicatius: *A la recherche de l'attribut* i *Compléments prédicatifs et attributs du complément d'objet en latin*. Aquesta constància investigadora va paral·lela a la dificultat que sembla que comporta el concepte «predicatiu».

Per exemple, les primeres paraules que troba el lector de *A la recherche de l'attribut* són aquestes:

- (2) Circonscrire les attributs, expliquer et définir l'attribut: ce sujet ne se trouve pas épuisé par les études réunies dans ce volume... Fonction multiforme, à l'intersection de la logique, de la sémantique et de la syntaxe, l'attribut échappe aux tentatives de définition unitaire et cohérente. Il résiste à ceux qui cherchent à le réduire à une fonction grammaticale comme les autres ou tentent de le supprimer purement et simplement. Exalté ou décrié, il refuse de rentrer dans le rang. (De Gaulmyn i Rémi-Giraud, 1991: 5)

O un dels articulistes, després de fer una tipologia dels predicatius, fa aquest comentari:

- (3) En dramatisant la situation, on pourrait tirer de cette typologie l'(affligeante?) constatation qu'il n'existe pas deux structures attributives semblables... Sans compter qu'un même verb peut entrer dans des structures différentes (avec ou sans changement de sens), et qu'il peut exister des cas limites, susceptibles de basculer d'une structure à l'autre! Peut-on dans ces conditions définir une fonction attribut de l'adjectif? (Rémi-Giraud, 1991: 187)

Davant d'aquesta dificultat, els lingüistes han desplegat una diversitat conceptual notable. Per exemple, Riegel (1985) comença el llibre no solament assenyalant (i exemplificant) aquesta diversitat, sinó que també observa que les nombroses «ambigüitats» que hi ha darrere de l'etiqueta *predicativu* obliguen a observar davant d'un fenomen empíric hipotèticament predicativu que «tout dépend de ce que vous entendez par *attribut*» (p.12); o Gutiérrez (1986: §1.5) parla de la «polivalència» que hi ha darrere de l'etiqueta *predicativu*, i de les «incomoditats» que això ha provocat. Per una altra banda, aquesta diversitat conceptual ha comportat l'ús d'una quantitat notable de conceptes definitoris predominantment no tradicionals. Seria il·lustratiu fer-ne un recompte, però ací em limitaré a dir que els presentadors de *A la recherche de l'attribut* n'esmenten vuit en relació a alguns articles d'aquest llibre (incidència, subducció, solidaritat, coalescència, operador i operand, primera veu i segona veu).

Algunes de les divergències conceptuais (i terminològiques) sembla

que estan lligades a les cultures. Concretament, i segons Riegel (1985: 211), a la lingüística tradicional de la cultura alemanya i de l'anglesa (on s'usa l'etiqueta *predicativu*) sembla que no es diferencia entre els adjectius predicatius de les oracions amb verbs «copulatiu», i els de les oracions amb verbs «no copulatiu». En canvi, a la cultura francesa i a l'espanyola (on usen l'etiqueta *atributiu* o *atribut*)¹ només aplicarien el concepte en el cas dels verbs «copulatiu» (encara que hi hauria una tendència homogeneïtzadora segons la informació que hem vist de Gutiérrez). En relació a les etiquetes, Gutiérrez (1986: 21) i Touratier (1991: 120) informen que *predicat* i *atribut* han entrat en la teoria lingüística des de la Lògica.²

Diguem finalment que si el lingüista que tracta el concepte «predicativu» és crític (com ara Gutiérrez), el lector veurà sovint que l'autor mostra contradiccions o uns altres tipus d'errors o problemes. Per exemple, Gutiérrez, després de dir que el concepte «predicativu» és «ambigu» i que això ha provocat «incomoditats», continua d'aquesta manera a les pp. 22-24:

- (4) a. Recorda (i en posa un exemple) que Falk (1979: 15) ha assenyalat que entre els conceptes «atribut» i «verb copulatiu» hi ha tautologia en alguns diccionaris (dir que un verb és «copulatiu o atributiu» si permet un «atribut», i dir que

-
1. L'etiqueta *atributiu* s'usa a les cultures alemanya i anglesa amb el valor que a la cultura francesa s'usa *épitète* (Riegel, 1985: 211; Touratier, 1991: 5; Pfister 1991: 9). A la nota 2 donaré dades sobre la cultura catalana, però voldria dir ara que l'ús d'*atributiu* amb el valor de *determinatiu* (que és l'etiqueta que usava Fabra) o *restrictiu*, apareix a Sanchis Guarnier (1950: §158 i §159) i Martí (1970: 60).
  2. Entre les raons per les quals aquest treball usarà l'etiqueta *predicativu* n'hi ha d'ateòriques i de teòriques. Les atèdriques són, en primer lloc, que *predicativu* seria el terme tradicional de la Lingüística si la informació de Gutiérrez i Touratier és certa; i, en segon lloc, que Fabra usava preferentment aquesta etiqueta (com veurem al llarg d'aquest treball). Les raons teòriques ja les anirem veient, però podem dir ara que en general és perquè aquest terme, segons Riegel (1985: 211), «reflecteix més fidelment el sentit funcional comú a les diverses relacions atributives»; aquest autor, tanmateix, usa *atribut*. Diguem de passada que no és només Fabra qui usa el terme *predicativu* en català: també (i exclusivament) Marvà (1934: §37-§38) del subjecte i de l'objecte; Moll (1968: §106) del subjecte i de l'objecte, i Martí (1970: 60) només considera els verbs «copulatiu»; alguns altres usen *predicativu* i *atribut(iu)*, com ara Badia (1962) i Ruai (1975: II, 34); Sanchis Guarnier (1950: §138 i §139) usa les dues etiquetes, però no en fa un ús homogeni; finalment, Par (1923: 164-170) usa *predicat*. En relació als manuals generativistes, Bonet (1986) ha seguit, en general, la nomenclatura de Fabra, però en canvi, Vilà (1990: §8 i §9) i Ramos (1992: §4.5 i §4.6) parlen d'«atributs» (quan hi ha verbs «copulatiu») i de «predicativu» (quan hi ha verbs «no copulatiu»).